и най повече като имамы помощникъ несравненно по̀ силенъ по̀ искꙋсенъ, самаго Бога, отъ кого-то треперѧть дïꙗволи-ти? Оплаши сѧ Гедеонъ отъ непрïꙗтели-ты си Мадïꙗмлѧны, на които войска-та бѣше колко-то морскый пѣсъкъ 1), а той имаше само Хилѧда дꙋши войници 2), нъ като доде ангелъ-тъ и мꙋ каза, чи Богъ е съ него и да сѧ не бои, тогыва отиде дързостно противъ тѣхъ и побѣди и тѣхъ и началници-ти имъ само съ триста дꙋши! 3) Кога-то Богъ повелѣ на Моисеꙗ, да иде въ Египетъ и да избави народъ-тъ си отъ фараона, той сѧ оплаши, нъ като чю чи Богъ е съ него, отиде и сѧ прѣдстави прѣдъ царь-тъ, ꙗви мꙋ Божïе-то повелѣнïе, направи голѣмы чюдеса, и тѫй избави Израилтскыꙗ-тъ народъ, като го прѣведе прѣзъ Червено-то море 4). Като имашь прочее таквизы примѣры, защо да сѧ боишь и да не вършишь добри дѣла? Не щешь ли да сѧ боришь съ свѣтовнѫ-тѫ свѣтѫ, коіѫ-то е нищо, и человѣкъ е като трѣва, коꙗ-то извѣнва и сѧ изгꙋбва? 5) Защо да сѧ боишь, като Давидъ свидѣтелствꙋва чи Богъ всѧкогы тѧ пази чрѣзъ ангелы-ты отъ нападанïꙗ-та 6) въ пѫть-тъ на добродѣтель-та, за да не сѧ спрепьнешь нѣгдѣ и паднешь въ грѣхъ, и да стѫпишь възъ аспида (тѣло-то) и василиска (свѣтъ-тъ) и стѫпчишь львъ и драконтъ? 7) Защо на праздно да сѧ страхꙋвамы? Защо напраздно да сѧ боимъ и да бѣгамы отъ подвигъ-тъ на добродѣтель-тѫ, кога-то имамы Божïѫ-тѫ помощь и благодать? 8).

Кога-то прочее Богъ е съ насъ всѧкогы, както сѧ обѣща, и то изгонва сичкы-ты ны страхове, които ны окрѫжавать, кога-то гꙋдимъ намѣренïе да правимъ, или правимъ добры дѣла, за това какъвъ отвѣтъ ще дадемъ Богꙋ, като не вършимъ добродѣтелны дѣла? Любезни братïꙗ, смьртный часъ е неизвѣстенъ, бѫдѫщно-то сѫдилище страшно, сѫдникъ-тъ нелицѣмѣренъ, заради това нека бѫдемъ разꙋмни, а не безꙋмни, и нека мыслимъ и правимъ такыва дѣла, които сѫ истинны, скромны, праведны, непорочни, любезни, похвални въ всѧкѫ добродѣтель, както казва Апостолъ Павелъ, и тогыва Богъ отъ миръ-тъ ще бѫде съ насъ—АМИНЬ.

ТЪЛКОВАНІЕ ВЪ ВТОРО-ТО ПАВЛОВО ПОСЛАНІЕ КЪ КОРИНѲАНОМЪ,

КОЕТО СѦ ЧЕТЕ ВЪ ШЕСТНАДЕСѦТѪ-ТѪ НЕДѢЛѬ.

„Братïе, поспѣшствꙋюще молимъ, не вотще благодать Божïю прïѧти вамъ..."
(Зач. рпа, гл. ѕ, ст. 1—11)

Кога-то прочитамы Історïи-ты отъ Св. Писанïе, чюдимы сѧ, като глѣдамы чи сѧ повѣрвали толкоѕи много человѣци чрѣзъ проповѣданïе-то на богоглаголиви-ты Апостолы. Ные мыслимь чи тры сѫ причини-ты на това богато дꙋховно плодородïе, т. е. сила-та на Божïѫ-тѫ благодать, много-то и голѣмы-ты чюдеса и свѧто-то поведенïе на проповѣдници-ты; нъ има еще еднѫ четвъртѫ причинѫ, коіѫ-то е, простыꙗ-тъ и богꙋприличныꙗ-тъ начинъ на проповѣданïе-то, виждамы онова, кое-то срѣщамы въ днешнïꙗ-тъ Апостолъ. Въ него Божïй человѣкъ, като поꙋчава ѕа вѣрѫ-тѫ и добродѣтель-тѫ, ꙋпотрѣблѧва три срѣдства, ѕа да довѣри слишатели-ты; обѣщава имъ сѧ помощь, подканѧ гы и имъ сѧ моли, и прѣдлага имъ примѣры отъ добродѣтель-тѫ. Примѣръ-тъ довѣрѧва

1) Судей 7 12. 2) Суд. 6 15. 3) Суд. 6 16 7 6 25 7 21—28. 4) Исход. 8 10—12. 5) 1 Петр. 1 24 1 Іоан. 3 17. 6) Псал. 2 11—18. 7) Псал. 90 13. 8) 1 Петр. 5 8 откр. 12 3.

умъ-тъ, молба-та умѣгчава сърдце-то, помощь-та насърдча дѹшіѫ-тѫ и слѣдователно всѣкъ слишатель съ радость пріема проповѣданіе-то, и ѹсърдно испълна слишаны-ты. А защо-то за примѣръ прѣдлага свои-ты дѣла, за това гы описва съ голѣмо искѹство и смиренность, и гы произнаса въ множественно число, щото да са отнасать на сичкы-ты Апостолы, и прѣобрьщѫ гы въ съвѣтъ, за да са ползѹвать повече вѣрѹіѫщи-ти. Нека прочее съ вниманіе чюемъ тълкованіе-то имъ, за да са ползѹвамы и ные отъ Павловѫ-тѫ мѫдрость.

„Братія, съдѣйствѹвамы ви чрѣзъ нашіа-тъ животъ и добъръ примѣръ и вы помагамы, и ви са молимъ, щото благодать-тѫ отъ вѣрѫ-тѫ, коіѫ-то пріехте, да не остане въ васъ безплодна1). Защо-то казва пророкъ Исаіа, като пророкѹваше за врѣме-то, въ кое-то Сынъ и Слово Божіе са въплъти и отвори врата-та на вѣчно-то спасеніе: „Во врѣмѧ пріатно послѹшахъ тебе, и въ день спасенія помогохъ ти.“2) А съ тѣзи рѣчи изави чи благопріатно-то врѣме, въ кое-то Богъ ще послѹша молбы-ты на оныа, които са молать за спасеніе-то си, е врѣме-то, въ кое-то неговъ сынъ слезе на земіѫ-тѫ, и день-тъ, въ който ще спомогне и ще спаси които повѣрвать въ него, начнава отъ день-тъ на страданіе-то, и смърть-тѫ, въскрьсеніе-то мѹ 3). И ето защо-то всичко-то това са испълни, нынѣ, е благопріатно-то, за да са възвьрне свѣтъ-тъ и нынѣ е день-тъ, въ който пріемать спасеніе-то си, които са врьщатъ и приближавать при Христа. Ные съ такъвъ начинъ ви помагамы, щото да не ви дадемъ причинѫ за съблазьнь съ наше-то поведеніе и дѣла4) и отъ това евангелско-то слѹженіе да са ѹкори. И не само въ никакво обстоıателство не дадъхмы причинѫ за съблазьнь, нъ въ всѣкъ прѣдмѣтъ прѣпорѫчихмы себе си и доказахмы чи смы Божіи слѹжители, а това доказахмы, като търпѣхмы въ всако озобленіе съ търпѣніе голѣмо, въ скърби 5), въ нѹжды 6), въ бѣды, въ тѣснотіи, въ раны, въ тѣмници7), въ нестроеніе8), въ трѹдове, въ бдѣніа9), въ постеніа отъ неволіѫ и нѣманіе10). Въ очищеніе дѹшевно и тѣлесно, въ разѹмъ отъ Божіѧ мѫдрость и откровеніе11), въ дълготърпѣніе, дорѹ ны гонахѫ и ѹкорѧвахѫ12), въ благость13), въ дѹхъ сватъ, а не прѣльстивъ14), въ любовь нелицемѣрнѫ. Съ словеса за вѣрѫ-тѫ истинни и чисти отъ всако человѣческо изобрѣтеніе и сѹевѣріе 15), въ божіѫ силѫ въ чюдеса-та чрѣзъ орѫжіа десны и радостны, както и лѣвы и жалостны, съ кои-то благочестивыа-тъ като са бори съ невидимы-ты си непріатели, извьршва правдѫ-тѫ, т. е. всака добродѣтель. Вѣрни-ти ны славахѫ, хвалахѫ, и ны имахѫ за Апостоли и оучители на истинѫ-тѫ, познавахѫ ны, като отъ Бога проводены, чюдахѫ са, като ны глѣдахѫ живи въ смъртоносны-ты опасности, да не оумирамы въ смъртны наказаніа, ѹдивлѧвахѫ са, като ны глѣдахѫ да са радвамы срѣдъ скърбь-тѫ, пріемахмы отъ богатство-то на Божественѫ-тѫ благодать, прѣдавахмы на власть-тѫ щото имахмы 16), а невѣрни-ти ны покрѹс-

1) Римл. гл. 1 ст. 9 1 Солун. 1 2 2 Коринѳ. 11 29. 2) Иса. 49 8. 3) Іоан. 16 16 Іоил. 2 32. 4) Лев. 6 16 1 Кор. 9 13 18 1 Кор. 8 13. 5) 2 Кор. 1 8 2 4. 6) Еф. 3 13 філ. 4 14. 7) Дѣіан. 9 24 25 16 23. 8) Дѣіан. 18 3. 9) Дѣіан. 20 7 31 10) Дѣіан. 17 9 14 23. 11) 1 Кор. 2 4. 12) 1 Кор. 4 12. 13) Римл. 1 14. 14) 2 Кор. 11 13. 15) 2 Кор. 2 17 гал. 6 12 1 Кор. 1 12 колос. 2 22 2 Кор. 2 17. 16) Дѣіан. 4 37 гал. 4 14—15.

вахѫ и ны хꙋлахѫ, мыслахѫ чи смы прѣльстници и незначителни прости хора, изрѣквахѫ противъ насъ смьрть, наказвахѫ ны съ тѣжкы наказанія, ускърбавахѫ ны, като сиромасы твърдѣ много, и ны имахѫ за бѣдны, и междꙋ тѣзи десны и лѣвы орѫжія, излѣзохмы побѣдоносци, безъ да ся разгордѣемъ на радостны-ты, нито да ся побѣдимъ отъ печалны-ты, нъ направихмы и дѣсны-ты и лѣвы-ты орѫжія, т. е. отъ правдѫ орѫдія за всякѫ добродѣтель."

Нека сега подирь тълкованіе-то, дадемь внимание и въ слово-то, кое-то также съдьржава за насъ спасителны поученія.

XXIV. СЛОВО за какъ благополꙋчіе-то и злополꙋчіе-то ставать орѫдіе за добродѣтель.

„Но во всемъ представляюще себе якоже Божія слꙋги... орꙋжіе правды десными и шꙋими."

Нѣща-та, кои-то сѫ противны едны на дрꙋгы, казвать Схоластическы-ти философи, никогы не докарвать сѫщо-то слѣдствіе; а небесный философъ, Павелъ, чрѣзъ днешно-то негово четено посланіе, поучава ны оурокъ несъгласенъ съ схоластическо-то поученіе. Той казва чи двѣ нѣща противны, дѣсни-ты и лѣвы-ты, т. е. благополꙋчіа-та и злополꙋчіа-та сѫ орѫжія отъ правдѫ-тѫ, и докарвать сѫщо-то слѣдствіе, т. е. добродѣтель-тѫ. А кой отъ тія два-та оурока е истинныя-тъ? Схоластическыя-тъ или Павловъ-тъ? И два-та оурока сѫ истинни, нъ схоластическыя-тъ оурокъ ся отнася на тѣлесны-ты, Павловъ-тъ на дꙋховны-ты. Доказателство-то за схоластическыя-тъ оурокъ оставямы на схоластици-ты, а идемъ да прѣпорѫчимъ Павловъ-тъ оурокъ.

Богъ провожда на человѣци-ты и благополꙋчія-та и злополꙋчія-та. Той има подъ власть-тѫ си сичкы-ты нѣща, като творецъ на сичкы-ты, и прави, като всесиленъ, щото ще и промышлява за всичко. Тѫзи промысьль оуправлява и опрѣдѣлява и най малкы-ти нѣща, както самъ единородный сынъ неговъ ны оувѣрява чи и космы-ты на главѫ-тѫ ны сѫ изброены 1). Той ны провожда и животъ-тъ и смьрть-тѫ, и богатство-то и сыромашество-то, и въздиганье-то и паданье-то и радость-тѫ и скърбь-тѫ, и здравіе-то и болесть-тѫ,—съ еднѫ рѣчь и десны-ты орѫжія и лѣвы-ты 2).

Божія-та любовь къмъ человѣкъ-тъ нито мѣркѫ има, нито край. Той го създаде по образъ и подобіе свое, и го постави господарь и властитель на всичкы-ты земленны творенія 3). За него насади рая-тъ въ Едемъ, и го опрѣдели тамо да живѣе, за да ся радва и наслаждава отъ нетлѣннѫ радость и веселіе 4). Нъ той непризнателенъ прѣстѫпи Божіѭ-тѫ заповѣдь, и ся изгони отъ рая-тъ, станѫ тлѣнный, лиши ся отъ божіи-ты дарбы, оусѫди ся да си изважда хлѣбъ-тъ съ потъ-тъ на лице-то си. А защо-то божіе-то человѣколюбіе е безкрайно, той проводи Сынъ-тъ си въ свѣтъ-тъ, щото, като стане человѣкъ, чрѣзъ страданіе-то, крьстъ-тъ и смьрть-тѫ, да въздигне человѣкъ-тъ отъ окаянно-то мꙋ паданье, и да го доведе на състояніе по высоко отъ пьрво-то 5). Тѫзи любовь не е частна, нъ обща, защо-то равно люби всичкы-ты и прѣтьрпя крьстъ и смьрть за спасеніе-то на всичкы-ты 6).

1) Матѳ. гл. 10 ст. 29 — 30. 2) 1 царст. 2 6—7—8 Лук. 1 52—53. 3) Быт. 1 26. 4) Быт. 2 8. 5) Іоан. 10 10 1 Іоан. 4 10 6) Іоан. 12 32.

Нъ, може да каже нѣкой, кога-то Богъ люби всичкы-ты еднакво, и е праведенъ сѫдїꙗ 1), защо дрꙋгы прави благополꙋчни и имъ дава десны-ты орѫжїꙗ, чрѣзъ кои-то сѧ спасѧвать, а дрꙋгы прави злополꙋчни и гы наказва, като имъ дава лѣвы-ты орѫжїꙗ, чрѣзъ кои-то сѧ погꙋбвать? Какъ е праведенъ Господь, като самъ дава орѫдїꙗ-та за грѣшенье на едного, а послѣ го наказва? — За това нѣщо прочее и вѣра-та ны и здравыꙗ-тъ разꙋмъ ны принꙋждава да вѣрвамы чи и десны-ты и лѣвы-ты орѫжїꙗ спомагать за добродѣтель-тѫ и спасенїе-то ни, и чи отъ волѭ-тѫ ни завысва да направимъ и благополꙋчїꙗ-та и злополꙋчїꙗ-та орѫдїꙗ за добродѣтель-тѫ, или за лошевинѫ-тѫ, и за това ны оувѣрѧвать примѣри-ти.

Ꙗвраамъ дьржи въ рѫцѣ-ты си орѫжїе-то отъ богатство-то 2), а противъ кого воеваше той чрѣзъ това орѫжїе? противъ срѣбролюбїе-то, щото направи скынїѭ-тѫ си (шаторъ-тъ си, чѧдѫръ-тъ си) гостопрїемницѫ 3). Богатство имаше и богатыꙗ-тъ отъ евангелїе-то 4), а що правѧше той съ това орѫжїе? воеваше противъ въздьржанїе-то, и не сѧ оумилостивѧваше съвсѣмъ на сыромахъ-тъ Лазарѧ. Отъ двама-та разбойници въ горѫ-тѫ Голгофа единыꙗ-тъ прави злощастїе-то си орѫжїе за спасенїе, исповѣдва си грѣхове-ты и дꙋма на спаситель-тъ „помѧни мѧ Господи егда прїйдеши во царствїи твоемъ“ 5) а дрꙋгыꙗ-тъ, кой бѣше отъ лѣвѫ-тѫ странѫ, прави злощастїе-то си орѫдїе за вѣчнѫ мѫкѫ: „Ꙗко си ты Хрїстосъ, выкаше, избави себе си и насъ“ 6). Такыви примѣры имамы безбройни и въ Св. Писанїе, и въ свѣтскы-ты Истории, нъ всѣкый, който прочете на Іова Исторїѭ-тѫ 7), вижда чи той направи и дѣсны-ты и лѣвы-ты орѫжїꙗ, орѫдїꙗ за добродѣтель; вижда сѫщиꙗ-тъ человѣкъ, чи и въ голѣмы-ты си благополꙋчїꙗ, и въ крайны-ты си злополꙋчїꙗ извьрши много и голѣмы чюдесны добродѣтели.

Ето прочее какъ сѧ доказва истинна-та на Павловы-ты дꙋмы, ето какъ противны-ты нѣща, т. е. благополꙋчїꙗ-та и злополꙋчїꙗ-та докарвать сѫщо-то слѣдствїе, добродѣтель-тѫ; ето какъ десны-ты сѫ орѫжїꙗ отъ правдѫ, както и лѣвы-ты. Напразно прочее сѧ извинѧва богатыꙗ-тъ, чи много-то мꙋ занятїꙗ и грижи за притѧжанїꙗ-та и богатство-то мꙋ, го възбранѧвать отъ молитвѫ-тѫ, отъ покаꙗнїе-то и исповѣданїе-то, то е вины ѿ грѣсѣхъ; напраздно казва сыромахъ-тъ чи сыромашество-то го принꙋждава да прави зло и да грѣши, тѣ сѫ пакъ безмѣстни извиненїꙗ; всѧко добро е възможно на человѣкъ-тъ да направи, като иска и има волѭ, былъ радостенъ, былъ печѧленъ, былъ богатъ, былъ сыромахъ, былъ чиновникъ, или простъ гражданинъ. Богъ человѣколюбивый и всемилостивый далъ е дрꙋгомꙋ десны-ты орѫдїꙗ, дрꙋгомꙋ лѣвы-ты, сporѣдъ силѫ-тѫ на человѣкъ-тъ 8), щото, като гы направимъ орѫжїꙗ отъ правдѫ, да сѧ сподобимъ на вѣчнѫ-тѫ славѫ и царство — АМИНЬ.

ТЪЛКОВАНІЕ ВЪ ВТОРО-ТО ПАВЛОВО ПОСЛАНІЕ КЪ КОРИНѲАНОМЪ,

кое-то сѧ чете въ седемнадесѧтѫ-тѫ недѣлѭ.

„Брaтїе, вы есте церкви Бога жива, ꙗкоже рече Богъ...“ (Зач. рп҃в. гл. ѕ҃ 16 гл. з҃ 1—2)

Защо-то не человѣкъ, нъ самъ Божїй сынъ Господь нашь Іисꙋсъ Хрїстосъ откри на Павла Евангелїе-то на истинѫ-тѫ, както той свидѣтелствꙋва 9), зарaди това проповѣда-

1) Псал. 10 7 144 17 61 9 10 3. 2) Быт. 13 2 3) 18 Быт. 110 1 и 3—5. 4) Лук 6 19. 5) Лук. 23 42. 6) Лук. 23 39. 7) Іов. 1 3—42 12 1 8 2 3—9 11 21—28. 8) Матѳ. 25 15. 9) Галат. гл. 1 ст. 12.